A T E L I E R U L nr. 1
MODERNIZAREA ADMINISTRAŢIEI PUBLICE ÎN CONTEXTUL INTEGRĂRII EUROPENE

„RUMÂN" SAU „ROMÂN," „RUMÂNIA" SAU „ROMÂNIA"

Andrei GROZA,
doctor în istorie, conferenţiar universitar,
prim-prorector al Academiei de Administrare Publică

SUMMARY

The paper exposes a unique perspective regarding the history of the first communities and first state formations, including the emergence and evolution of the name of Romanian people and their state. The author, in the analysis of written sources from the ancient and medieval periods, tries to argue that the correct name of the Romanian people would be Ruman and accordingly, of the state - Rumania.

O parte însemnată dintre vecinii României, atât din imediata apropiere cât și din depărtare, i-a numit și continuă să-i numească pe români *rumâni*, iar ţara acestora - nu România, ci *Rumânia* (a se vedea: *rumân*, *Rumânia* - în limba rusă; *rumun, Rumunia* - în limba ucraineană; *rumun, Rumani* - în limba albaneză; *rumän, Rumänien* - în limba germană; *rumeen, Rumeenia* - în limba estonă ș. a. m. d.).

Francezii, englezii și alţii, au utilizat anterior cuvântul *Rumânia*, apoi după formarea statului român în 1859, l-au înlocuit cu *România*.

Puţine sunt persoanele care atrag atenţia la faptul că aceste cuvinte percepute cu același sens sunt scrise și pronunţate diferit, iar dacă se mai găsește cineva, care încearcă să clarifice de ce se întâmplă așa ceva, nu găsește decât o singură explicaţie - specificul limbilor, în care cuvintele sunt utilizate, altfel spus, vinovat este factorul lingvistic.

De ce rumân, fiindcă, ar părea clar de ce român? Când și cum au apărut, au început a fi utilizate aceste cuvinte ca etnonime?

Analiza izvoarelor scrise ne arată că cuvântul *rumân* este cu mult, mult mai vechi decât cel de *român* și că *rumân* înseamnă - culoare rumână/ rumenă (nuanţă a culorii roșii - n. n.). Cei care mai târziu au folosit cuvântul *român/români*, au dorit să arate că purtătorii acestui nume își datorează numele romanilor, că își trag rădăcinile de la romani.

Așadar, cu mult timp înainte de fondarea Romei (a. 753 î.e.n.), întreg teritoriul Europei, Asiei de Sud-Vest și Africii de Nord era populat de un singur neam divizat în mai multe formaţiuni statale aflate la diferite trepte de dezvoltare economică, socială, militară și culturală.

Cei din centrul și nordul peninsulei Apenine, fiind veniţi din regiunea munţilor Carpaţi și nordul peninsulei Balcani, aveau, practic, aceiași zei cu cei rămași acasă, printre care zeiţa *Rumâna*, ocrotitoarea nou-născuţilor și mamelor cu copii mici. Numele *Rumâna* provenea de la culoarea rumână/rumenă a fructelor coapte de smochin care aveau forma unui sân de femeie - smochinul fiind copacul simbol al zeiţei.

Existenţa cuvântului rumân/rumen în acele timpuri îndepărtate ne servește ca dovadă, ca una din multiplele dovezi incontestabile, că acel mare și numeros neam era de obârșie strărumână, străromână dacă se dorește. Astfel, cuvântul rumân/rumen nu există nici în limba latină, nici în cea italiană. DEX-ul limbii române, ca și în multe alte cazuri, ne induce în eroare când ne spune că acesta provine din franceză sau slavă, uitând că aceste limbi s-au format cu multe sute de ani mai târziu.

Probabil, foarte puţină lume cunoaște că Romul și Rem, fondatorii Romei, prin urmare și romanii, își datorează numele acestei zeiţe, la fel ca și rumânii/românii de astăzi.

Astfel, conform legendei, păstrate și redate în câteva izvoare vechi scrise, fraţii gemeni, abia născuţi, din cauza păcatelor mamei lor - *Silvia Rea*, fiica regelui *Numitor*, au fost puși într-un coș și aruncaţi în râul Albul, mai târziu redenumit în Tibrul, care tocmai se revărsa în urma unor ploi puternice (cuvintele *rea, numitor, albul* în forma dată și, corespunzător, în sensul - *femeie rea*; *rege împăciuitor*, care îi aducea pe oameni la un numitor comun; râu cu apă albă, curată, se întâlnesc numai în limba rumână/română - n. n.).

Plutind în voia vântului și a valurilor, coșul s-a agăţat de un ram de smochin și, după retragerea apelor, pruncii au fost găsiţi și salvaţi de un cioban care își păștea turma prin apropiere. Ţinând cont de faptul că arborele era simbolul zeiţei *Rumâna*, ocrotitoarea nou-născuţilor, fraţii au fost numiţi Romul și Rem, scrișI mai târziu în limba latină ca Romulus și Remus (limbă latină fiind inventată, a fost utilizată numai ca limbă oficială a statului, cetăţenii simpli au continuat să vorbească limba strămoșească, limba străromână - n. n.).

Purtând aceste nume, fraţii se mai aflau și sub ocrotirea celui mai mare zeu al strărumânilor, a lui Jupiter, care de rând cu alte nume așa ca Tunetul, Fulgerul ș. a., mai purta și numele de Rumân.

Mai târziu, numele oraşului Roma s-a extins asupra denumirii statului și cetăţenilor acestuia. Astfel, de la Rumână/ Rumânul s-a ajuns la Romul și Rem, apoi la Roma și romani.

Odată cu trecerea timpului, statul roman devenea tot mai puternic, iar cei ce se numeau romani deveneau tot mai numeroși.

Cu toate acestea, cea mai mare parte a celor învinși de romani nu au acceptat niciodată numele de roman, rămânând să-l poarte pe cel moștenit de la strămoșii lor.

Astfel, la sfârșitul secolului al III-lea - începutul secolului al IV-lea, după ce italicii pierduseră rolul de conducător în statul roman și locul lor l-au preluat traco-dacii din centrul și nordul Balcanilor, împăratul Galerius, de origine dac, a declarat că este dușmanul numelui de roman și că ar vrea să schimbe titlul Imperiul Roman în Imperiul Dac. [1]

La fel și Constantin cel Mare, pe care toate izvoarele scrise ni-l arată clar că era de origine dacă, se considera mai victorios decât Traian și Alexandru Macedon, fiindcă i-a învins pe romani, adică pe italici.

Anume în perioada domniei sale, după acceptarea noii religii creștine ca religie oficială a statului, trecerea capitalei din Roma în noul oraș, Constantinopol, în centrul pământurilor populate de traco-daci s-a pus începeputul utilizării noii denumiri a imperiului – *Imperiul Rumânilor* sau *Rumânia*.

De ce? Fiindcă traco-dacii se considerau copii ai zeiţei Rumâna și, în pofida diferitelor denumiri după regiuni, după numele conducătorilor ș. a. m. d., toţi își ziceau rumâni.

Separarea, la sfârșitul secolului al IV-lea, a Europei Centrale și de Vest de imperiu, venirea încolo la începutul secolului al V-lea a goţilor, crearea de noi formaţiuni statale care nu se mai supuneau Constantinopolului, adică rumânilor, conduc la o nouă situaţie în teritoriul rămas în componenţa imperiului. Ponderea celor care își ziceau, se recunoșteau, ca rumâni devine covârșitoare.

Anume din aceasta perioadă, de la începutul secolului al V-lea, în toate actele oficiale ale statului, acesta începe a se numi *Rumania*, fiindcă în limba greacă litera „â" nu exista. Cei mai mulţi însă, foloseau în lucrările lor forma prescurtată *Rum* de la care cetăţenii erau numiţi *rumi*.

Ca rumi se autentificau înșiși cetăţenii care au păstrat această denumire de-a lungul veacurilor, în pofida schimbărilor ulterioare din limba greacă.

Noile comunităţi europene, care foloseau limba latină ca limbă comună a tuturor, nevăzând deosebiri între romanii de altă dată și rumânii din Constantinopol (și aceasta era adevărat, fiindcă aveau rădăcini comune – n. n.), au continuat să-i numească pe aceștia romani, iar statul lor – stat roman.

Toate izvoarele arabe scrise din acea perioadă, dar ele sunt destul de numeroase (a se vedea lucrările lui Ibn Abu al-Hacam, Abu Ismail Muhammad B Abu, Aba ar-Rașid al Bacuvi, Halal as –Sabi, Al-Hasan al-Safadi ș. a.), îi numesc pe cetăţenii statului cu capitala în Constantinopol rumi/rumâni, iar ţara - Rum/ Rumânia.

La fel și numeroasele neamuri ale slavilor, germanilor, turcilor, alte neamuri mai mici au început a-i numi pe cei din imperiu *rumâni*.

Astăzi, practic, nimeni nu mai știe că denumirea *Imperiu Bizantin* nu a fost cunoscută celor care au trăit în acel stat, că aceasta a fost inventată cu o sută de ani mai târziu după cucerirea Constantinopolului de către turci. Mai concret, termenul *Imperiu Bizantin* a fost inventat de istoricul german Hieronymus Wolf în anul 1557, pentru a face deosebire dintre perioada existenţei statului cu limba latină ca limbă oficială și perioada cu limba greacă ca limbă oficială. [2]

Preluată după aceasta de istoricii de mai târziu din alte ţări și repetată, probabil intenţionat, în toate lucrările lor, a condus la aceea ca denumirea *Imperiu Bizantin/ Bizanţ* să se înrădăcineze atât de tare încât în prezent toţi știu, vorbesc numai de *Imperiul Bizantin/ Bizanţ* sau, în cel mai bun caz, de *Imperiul Roman de Răsărit* și nimeni nu-și mai amintește despre denumirile *român/rumâni* și *Rumânia* utilizate de cei care au trăit în acel stat de-a lungul a o mie și ceva de ani.

Confuzia, neclaritatea existentă astăzi în utilizarea corectă a acestor cuvinte, falsificarea istoriei, inclusiv a celei medievale a rumânilor s-a făcut mai târziu de către istoricii și politicienii neamurilor mai mari și puternice pentru a-și înnobila propria istorie, pentru a arăta că chiar dacă au existat cândva neamuri însemnate, cu istorii bogate, așa ca babilonienii, asirienii, egiptenii, romanii ș. a., acum acestea nu mai sunt.

Temelia marii falsificări s-a pus în secolele IX - XI, atunci când în Rumânia, în urma utilizării pe parcursul, aproximativ, a două mii de ani a limbii grecești, s-a constituit o pătură de oameni din rândul conducătorilor statului, celor bogaţi, clerului, corpului de comandă al armatei, reprezentanţilor știinţei și culturii, care vorbeau, scriau și gândeau în limba greacă și care, practic, nu mai înţelegeau limba rumână, limba strămoșilor lor.

Aceștia, pentru a se afirma, și în căutarea unor explicaţii de unde au apărut, au început a spune că sunt urmașii

așa-numiţilor eleni - nume folosit din cele mai vechi timpuri de una dintre cele mai numeroase și puternice comunităţi ale românilor din Balcani, care, de asemenea, au folosit ca limbă oficială limba greacă (românii eleni au fost cei care au inventat în prima jumătate a mileniului întâi î. e. n. limba greacă – n. n.).

Așa-numiţii eleni, adică românii grecizaţi, în scopul de a se deosebi de confraţii lor români, care continuau să vorbească limba română și care erau mult mai numeroși, încep a-i numi pe aceștia blahi/valahi, ceea ce în limba greacă de atunci însemna, după cum am vorbit mai sus, român/rumen, de culoare română/rumenă. Ceva mai târziu, în secolele XI-XII, elenii care se considerau mai vechi decât românii/valahii și chiar decât romanii, recunosc că aceste două comunităţi au aceeași rădăcină și ca să arate acest lucru, fac unele modificări în alfabetul grec, una dintre care fiind schimbarea denumirii literei ὠ care se citea ca „u," mai rar ca „ou." Acesteia, după înlăturarea liniuţei (căciuliţei) de deasupra începe a-i zice „o," în pofida existenţei în alfabet a unei asemenea litere. Astfel, alfabetul grec s-a pomenit cu două litere „o" și fără litera „u," în schimb Rumânia a devenit Romania și rumân - roman.

Elenii de astăzi nu au o explicaţie plauzibilă, clară de ce alfabetul lor are două litere de „o" și lipsește litera „u." Ei „au uitat" adevărul istoric, ca și mulţi alţii, sperând că acesta nu va mai fi cunoscut niciodată.

Procesul de destrămare a comunității românești, început la sfârșitul secolului al IV-lea - începutul secolului al V-lea, a continuat în partea europeană sub loviturile confraţilor lor (ale hunilor, avarilor, bulgarilor, ruşilor - n. n.), ale slavilor și altor neamuri, iar în cea din Asia de Sud-Vest și Africa de Nord - sub cele ale arabilor, turcilor și altor neamuri unde o parte însemnată de români a fost nimicită, alta - impusă să se refugieze în Europa și o parte mică, cu timpul, a fost asimilată complet sau aproape complet.

Această tragedie a poporului român, după cum arată izvoarele scrise, s-a datorat, în cea mai mare parte, nu atât tăriei forţelor invadatoare, cât slăbiciunii interne, cauzate de mișcările separatiste care nu au încetat niciodată până la momentul căderii marelui imperiu românesc sub loviturile turcilor.

Luptele fratricide atât dintre românii din Balcani, adică din cadrul imperiului românesc, dintre cei din nordul Dunării și dintre cei de pe ambele maluri ale Dunării, au condus la formarea de noi state românești, cum ar fi Bulgaria, Rusia și Ungaria, (acestea au fost state românești până: Bulgaria - în secolul al XIV-lea, Rusia - în secolul al XIII-lea și Ungaria - în secolul al XIV-lea - n. n.), destrămarea într-o măsură mai mare sau mai mică a acestora și formarea altor formaţiuni statale. Astfel, în secolul al XIV-lea, în rezultatul unor asemenea lupte, din corpul statului românesc Ungaria, în care maghiarii jucau un rol secundar, se desprind cnezatele Ţara Românească și Moldova.

Călătorii, negustorii, diplomaţii europeni, trecând prin aceste locuri și văzând că locuitorii de aici care se numeau români, se asemănau după limba vorbită, modul de trai, cultură cu italienii și cu românii din Balcani (din Imperiul Român cu capitala în Constantinopol - n. n.) au conchis că și aceștia se trag din romani, mai ales, știind că cu mult timp în urmă romanii au stăpânit unele teritorii din dreapta Dunării.

Astfel, în lucrările, scrisorile, rapoartele de serviciu scrise în limba latină îi numesc pe românii din Ţara Românească, Moldova și Ardeal, după cum era de așteptat, romani.

Aceste afirmaţii încep a fi susţinute și de unii cărturari din Moldova și Ţara Românească (Muntenia), impuși, în mare măsură, de declarațiile unor reprezentanţi ai maghiarilor și slavilor, precum că dânșii sunt cei mai vechi și deci lor le aparţine dreptul prioritar de a popula aceste teritorii.

Cu toate acestea, neamul ce locuia în Moldova, Muntenia, Ardeal și alte regiuni învecinate, se conștientiza ca neam românesc, iar reprezentanţii săi se autentificau, își ziceau români. Nu romani, nu români, ci români.

Despre aceasta ne vorbește destul de clar scrisoarea lui Neacșu din 1521, cel mai vechi document păstrat și scris în limba română, în care statul din nordul Dunării este numit Ţara Românească și nu Ţara Românească, așa cum scriu unii istorici de astăzi. [3]

Tot despre români ne vorbesc Grigore Ureche și Miron Costin. Primul ne spune că cei care locuiesc în Moldova se numesc „rumâni", iar limba vorbită de aceștia este - „rumâniască." Cel de-al doilea spune destul de clar în lucrarea „De neamul moldovenilor, din ce ţara au ieșit strămoșii lor" „și așa neamul acesta de carele scriam al ţărilor acestora (Moldova, Ţara Muntenească și Ardealul - n. n.) [...] numele vechiu și mai direptu iaste rumân [...] tot acest nume au ţinut și ţin până astădzi." În mai multe rânduri acesta accentuează că „numele cel dreptu de moșie easte rumân." [4]

Odată cu trecerea anilor, unii rumâni încep a-și zice și moldoveni. Muntenii însă au continuat să-i zică ţării lor Ţara Românească, fapt mărturisit de Constantin Cantacuzino în lucrarea „Istoria Ţării Rumânești." Acesta scrie că ţara este numită rumânească numai de locuitorii săi. [5]

Documentele istorice dovedesc că până la mijlocul secolului al XIX-lea străinii i-au numit pe băștinașii de aici atât *vlahi/valahi,* așa cum o făceau de sute de ani elenii, cât și *rumâni*, așa cum aceștia s-au numit timp de peste 1500 de ani, în pofida apariţiei și răspândirii de către unii istorici în secolele XVII-XVIII a denumirii de români.

Odată cu constituirea statului naţional, cu necesitatea găsirii unui nume care i-ar uni pe toţi, s-a acceptat ca statul să fie numit România, crezând că cu rădăcini romane va fi mai ușor de rezistat în fața celor care încearcă să le nege dreptul lor asupra teritoriilor pe care le stăpânesc. Astfel, la mijlocul secolului al XIX-lea românii de aici au devenit români.

Acceptând acest nume, românii, din necunoașterea adevăratei lor istorii, s-au dezis de o parte foarte însemnată a

acesteia, inclusiv de cea a statului roman și a Imperiului Rumân (și nu Roman de Răsărit sau Bizantin, cum este cunoscut astăzi - n. n.) cu capitala în Constantinopol, care a existat peste 1200 de ani.

Așadar, corect ar fi ca numele purtat astăzi de urmașii direcţi ai celor care au pus temelia civilizației contemporane, au dat naștere tuturor neamurilor europene și multor altora din Asia, să poarte numele de rumâni și ţara lor să se numească Rumânia.

BIBLIOGRAFIE

1. Lactantius. Despre felul în care au murit prigonitorii.// „Izvoarele istoriei României," vol. II, București, 1970, p. 7.
2. <*https://istoriiregasite.wordpress.com/2011/02/12/originea-denumirii-imperiul-bizantin/*>.
3. <*http://ro.wikipedia.org/wiki/Scrisoarea_lui_Neac%C8%99u*>.
4. <*http://ro.wikisource.org/wiki/De_neamul_moldovenilor*>.
5. <*http://ro.wikipedia.org/wiki/Constantin_Cantacuzino_%28stolnic%29*>.